

LES OLIMPIADES CLÀSSIQUES

Olimpia, situada al nord-oest de la península del Peloponès, és el lloc on els antics grecs es reuniren durant més de 1000 anys per professar el seu culte a Zeus. Els guerrers, convençuts de que els seus triomfs eren conseqüència de la voluntat d'aquest déu, llençaven les armes vencedores als seus peus després de les grans guerres i batalles. Es probable que cap a l'any 884 aC comencessin també a organitzar gran varietat de concursos i exhibicions esportives que atreïen l'interès de competidors i curiosos. La vella història dels Jocs antics començà aleshores.

La primera prova que es va instaurar va ser la cursa a l'estadi, sobre una distància de 192'2 metres. Homes arribats de tot el món grec competien seguint el curs de dues fileres de pedres blanques. Tot i això no es té notícia dels primers vencedors fins l'any 776 aC. En aquesta data adoptaren el calendari grec, dividit en quatre anys, als que es donà el nom d'Olimpiades. El pastor Coreob guanyà aquell any la cursa. Els concursos adquiriren un progressiu esplendor i a Olimpia foren construïts un estadi, un temple en honor a Zeus— on els vencedors es recollien per retre culte a la divinitat— i d'altres instal·lacions. Uns 50000 espectadors, tots homes a excepció de la sacerdotessa Deméter, podien veure els concursos situats als verds prats a tocar de l'estadi.

La festa era viscuda amb molta il·lusió per tots aquells grecs lliures que ho desitgessin. Aquells que tenien assumptes pendants per crims contra els déus, que havien comès assassinats o ofenses sacrílegues tenien l'accés prohibit. En el terme de les sòbries instal·lacions, els més rics romanien protegits per les teles de les sumptuoses tendes. Els helanòcids, venerables magistrats a qui es guardava un gran respecte, eren els encarregats d'organitzar els concursos amb deu mesos d'antelació, classificant als candidats per edats i eliminant a tots aquells que no tenien cap possibilitat a causa de la manifesta inferioritat. Missatgers i pregoners recorrien tot Grècia quan s'acostaven els mesos d'agost i setembre per anunciar i convocar l'esdeveniment. Aquesta tasca suposava més que un simple avís. Suposava, entre altres coses, que s'havien d'aturar totes les guerres i lluites per a que tothom pogués prendre part en els Jocs.

L'interès per participar en les proves era tant, que els Jocs s'anteposaven fins i tot a plans militars, com és el cas dels espartans l'any 480 aC, que decidiren anar a Olimpia abans de llançar els soldats cap al nord contra els perses. Era una treva sagrada que s'havia de respectar en tot cas. Els concursos duraven cinc dies i s'inauguraven amb grans solemnitats religioses. Un concurs de trompetistes formava part de la primera jornada, en que els magistrats juraven realitzar la seva tasca amb absoluta imparcialitat i els atletes competir sense trucs. Tots, participants i espectadors, devien respectar el reglament dels Jocs. El primer dia no hi havia competició.

Les regles eren estrictes. Proclamaven el respecte dels participants cap als espectadors, feien la neteja de les proves i advertien del perill que corrien els que les desafiaven. Existia, per exemple, la prohibició a les dones casades d'acudir als Jocs, sota pena de ser llençades des d'un penya-segat, o per als participants de matar l'adversari o d'intentar fer-ho. Una altra regla concedia a l'atleta el dret a recórrer al Senat en cas de no estar conforme amb alguna decisió dels jutges, en el que podrien ser els precedents dels recursos a les altes instàncies d'avui en dia. Després d'una cerimoniosa desfilada de tots els concurrents, les proves començaven el segon dia amb les curses de fons, curses amb armament, la lluita, la boxa i el pentatló, en el que el guanyador havia de vèncer tots els adversaris. Les proves hípiques tancaven els Jocs el cinquè dia.

Les curses de quadrigues constituïen tot un espectacle per als entusiastes hel·lens. Els trofeus eren atorgats al propietari dels cavalls. El nom dels guanyadors, així com el dels seus pares, eren pronunciats amb solemnitat l'últim dia, alhora que s'esmentava la ciutat de procedència. Els vencedors eren coronats amb branques d'olivera silvestre, recollides als marges del riu Alfeu, que avui cobreix el fou l'hipòdrom. L'alegria es desbordava i els banquets eren fastuosos. Però la festa continuava a les ciutats amb l'arribada del triomfador (olimpiònic), a qui es recompensava amb aliments de per vida, alhora que la seva glòria era cantada per poetes

i ciutadans.

A Olimpia s'arribaren a celebrar sense interrupció 194 Jocs abans de Crist i 97 durant l'època posterior, fins que foren prohibits per l'emperador Teodosi I, per considerar-los símbol de paganisme, l'any 392 dC. Atrets per l'esplendor havien estat utilitzats per poetes i polítics per, aprofitant la gran afluència de públic, airejar consignes. Aviat, el lloc on els grecs gaudien amb els seus ídols fou destruït per terribles tremolors de terra. El riu Alfeu anà cobrint la sagrada zona. Arqueòlegs alemanys aconseguiren, el 1875, trobar part de les instal·lacions.

LES OLIMPIADES MODERNES

ORÍGENS

Pierre de Fredi, baró de Coubertin, renuncià a una prometedora carrera militar i potser també política per convertir-se en el restaurador dels Jocs Olímpics que l'emperador Teodosi I havia suprimit 15 segles abans. Van transcórrer 1500 anys de silenci abans que algú s'aturés a analitzar l'eclosió esportiva que s'estava produint en la segona meitat del segle XIX. Nascut a Paris el gener de 1863, el baró de Coubertin mai pretengué ser un filòsof, encara que deixà constància, en més de 600 fulls escrits, d'uns ideals que convulsionaren les ments dels polítics més desperts de l'època.

Amb 24 anys, el baró Coubertin posà els fonaments del que més tard serien els precedents del moviment olímpic. Rebutjat pels corrents més influents de l'època, el baró volgué aglutinar en l'esperit del moviment la inclusió d'una educació esportiva, no militaritzada, en totes les escoles; aconseguir, a través de l'esport, l'apropament de persones i països i, com a tercer objectiu inicial, amb això, aturar els conflictes internacionals, tal com havia passat en els Jocs de l'Antiga Grècia. Naturalment, el jove fou titllat d'idealista i de tenir una ment massa pueril i somniadora. Els seus contemporanis foren especialment agres amb ell, despreciant-li els ideals.

El jove idealista no s'aturà. Ignorant les pressions aconseguí, el novembre de 1892, exposar els seus projectes davant els representants de la Unió de Societats Atlètiques de Paris. La convocatòria fou tot un èxit, potser auspicat per altres homes tan idealistes com Coubertin. Tot i així, a proposta d'aquest s'acordà organitzar un congrés, que dos anys més tard tingué com a escenari l'amfiteatre de la Sorbona. Amb l'assistència de delegats de 79 països, aprovà per unanimitat donar impuls a la celebració dels moderns Jocs Olímpics. El 24 de juny de 1894 quedà constituït el primer Comitè Olímpic Internacional (COI) i s'escollí al grec Demetrius Bikelas com a president. El Comitè havia de vetllar pels interessos dels Jocs a partir d'aquesta data i mantenir total independència política per damunt de tot. Els membres eren persones afins a l'esport que havien de mantenir-se al marge d'afiliacions i procurar no introduir objectius partidistes en l'esperit de la nova organització.

Encara que la idea inicial era que Paris organitzés els primers Jocs, Coubertin varià l'objectiu i proposà que l'esdeveniment es dugués a cap a Atenes, el 1896, per raons obvies. El baró estava impregnat d'un fort hel·lenisme en les conviccions més profundes, i el fet de ressuscitar els Jocs a la mateixa Atenes era una proposta més que seductora. 13 països van acudir a la primera convocatòria olímpica moderna.

Coubertin fou l'inspirador i redactor de la Carta Olímpica, el manifest on es recullen els principis i disposicions, detallats, del programa. En el document, el baró exposà que els Jocs havien de celebrar-se cada quatre anys i l'esdeveniment havia d'arribar a tots els racons del món per estendre l'idea primitiva de l'esperit olímpic. Aquest llegat, encara que modificat amb el pas del temps, segueix vigent en l'actualitat. Tingué cura, alhora, dels mínims detalls, com les cerimònies d'inauguració i clausura. En la carta no faltà una al·lusió a la previsible professionalització dels esportistes, que Coubertin i els seus col·legues no podien aturar. El baró pensà en certa ma esquerra per frenar la irrupció d'atletes que podien obtenir fabuloses quantitats de diners, vivint a costa de la pràctica esportiva. El desig era que els Jocs no fossin com altres campionats

professionalitzats que, amb els anys, adquiriren més importància.

GEOGRAFIA OLÍMPICA

Atenes Grècia 1896

París França 1900

Sant Louis Estats Units 1904

Londres Regne Unit 1908

Estocolm Suècia 1912

Anvers Bèlgica 1920

París França 1924

Amsterdam Països Baixos 1928

Los Angeles Estats Units 1932

Berlín Alemanya 1936

Londres Regne Unit 1948

Hèlsinki Finlàndia 1952

Melbourne Austràlia 1956

Roma Itàlia 1960

Tokio Japó 1964

Mèxic Mèxic 1968

Munic RDA. 1972

Montreal Canadà 1976

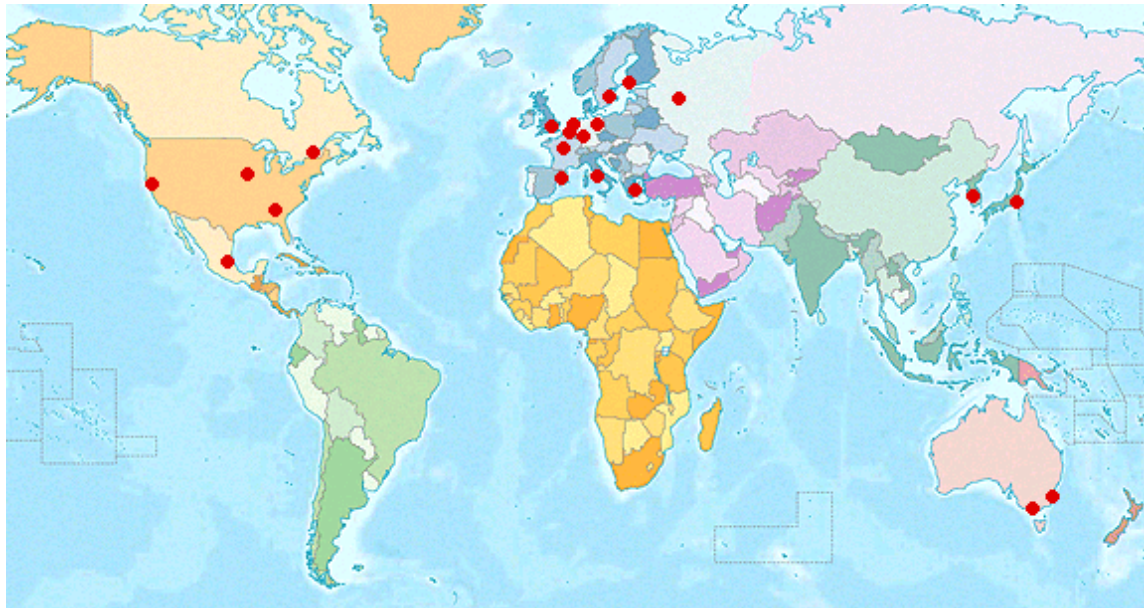
Moscou URSS 1980

Los Angeles Estats Units 1984

Seül Corea del Sud 1988

Barcelona Espanya 1992

Atlanta Estats Units 1996

El 1916 i el 1940 i 1944 els Jocs no es van poder celebrar a causa de la Primera i la Segona Guerra Mundial, respectivament.

ATENES 1896

Els Jocs Olímpics de 1896 han passat a la història com els primers celebrats a l'era moderna. Cap organització d'aquest tipus ha arribat a néixer sense problemes i Atenes no en va ser l'excepció, i més tenint en compte que el seu desenvolupament suposava el bateig d'un moviment que ha allargat els braços fins als nostres dies.

Després de la reunió de Paris on s'atorgaren els Jocs a Atenes, les nacions començaren a mobilitzar-se. Tot i l'acord inicial, a l'hora de la veritat els països van mostrar cert recel a participar. El Regne Unit i Alemanya es declararen absents dels Jocs i calgueren intervencions personals del Príncep Constantí de Grècia i de Coubertin, respectivament, per a convèncer a ambdues nacions. Finalment 13 països es disposaren a competir a Atenes; 285 atletes, 180 dels quals grecs, estaven a punt.

A pesar de tot, la política grega de finals de segle XIX era inestable, i el Govern va manifestar, des d'un principi, que no podia atendre els Jocs. Només els ciutadans reaccionaren a favor dels Jocs, i el rei Jordi I i el príncep Constantí recolzaren el projecte. Es creà un Comitè Organitzador i tots els preparatius se sufragaren amb donatius voluntaris i maniobres del propi rei.

Només 9 esports constituïren el programa dels primers Jocs: atletisme, peses i halteres, lluita, esgrima, tir, ciclisme natació i tennis. L'únic que importava era el vencedor, no els registres, i les normes dels esports, tret de les clàssiques proves atlètiques, s'estaven encara gestant. Estava tot tan tendre que fins i tot ningú es va recordar d'enviar corresponsals a Atenes.

Els nord-americans dominaren pràcticament en totes les competicions, i foren titllats de professionals pel públic grec. En les primeres Olimpíades modernes ja s'erigí un heroi del poble. Un grec, anomenat Spiridon Luis, que es proclamà campió de la maratón. Era una prova nova, basada en la mitologia hel·lena, i en la qual els atletes van haver de córrer 42 quilòmetres com representa que va haver de fer-ho el soldat Filipedes per comunicar al poble d'Atenes la victòria a la batalla de Maratón (490 aC). En la primera edició de la maratón,

dels 24 participants només 3 eren estrangers, i al quilòmetre 39 ja havien abandonat tots. Així doncs, el públic grec va tenir el seu heroi nacional, que arribà a la meta exhaust i que rebé com a premi unes branques de llorer i una medalla de plata.

PARÍS 1900

L'èxit de les primeres olimpíades a Atenes van engrescar els grecs, que ja veien uns Jocs cada quatre anys a Grècia. Però el baró de Coubertin insistí en el caràcter itinerant d'aquests i intervingué per tal de que la segona edició se celebrés a París. Elaborà un gran projecte, però la desgana i la desorganització que demostraren els seus compatriotes el van enfonsar i avergonyir de tal manera que posteriorment traslladà la seu del COI a Lausana.

A París les Olimpíades coincidiren amb l'Exposició Universal, i els ciutadans no van voler ni van viure els Jocs. En cap cartell s'esmentaven els Jocs com a competició oficial, simplement concursos esportius, com si es tractés d'entreteniments per acompanyar l'Exposició. El dia en que hi hagué més afluència de gent, només 3000 persones visitaren les proves. No va haver-hi ni cerimònia d'inauguració ni de clausura, i per no haver, ni premis tenien, que finalment van haver de recórrer a donacions personals que ratllaven el ridícul. Un bastó amb el puny niquelat o una reproducció en miniatura de la Torre Eiffel o un cendrer de record de París en són exemples, fins i tot alguns atletes es van negar a acceptar els guardons.

Tretze disciplines, quatre més que a Atenes, constituïren el programa olímpic. El domini nord-americà fou impressionant, de les 23 proves en van guanyar 17. I els esports, tret de l'atletisme, feien riure. La natació, sorprenentment, es va incloure en els 200 metres obstacles. Però això no fou tot, també es van poder veure els 60 metres sota l'aigua, que va guanyar un francès. Alguns americans tenien prohibit competir en diumenge, de manera que la final de salt de longitud es feu sense el millor marquista.

Com a mínim les Olimpíades de París van servir per a quelcom, la primera dona campiona, Charlotte Cooper, que s'imposà en tennis. No va rebre cap medalla, com ningú. També a París es registra el primer campió espanyol en el que seria la segona posició del *game shooting* de tir amb arc. Santiago Pidal, Marquès de Villaviciosa, aprofità una visita turística per inscriure's i quedà segon.

SANT LOUIS 1904

Els Jocs de Sant Louis van ser un gran anunci de producte típicament americà. La idea de muntar un *show* paral·lel a l'esdeveniment esportiu era massa temptadora per als empresaris nord-americans. Era l'obertura del somni olímpic a la jove Amèrica.

En un congrés del COI el 1894 es va decidir que els Jocs de la III Olimpíada se celebrarien a una ciutat americana. Chicago era la designada inicialment, però Sant Louis entrà a la puja al·legant que el 1904 se celebrava una gran exposició commemorativa del centenari de la cessió de Lousiana als EEUU per part de Napoleó. Els membres del COI tremolaven recordant París i l'Exposició Internacional. Finalment el president Roosevelt optà per Sant Louis. I els Jocs van tenir més de circ que d'Olímpics.

Els executius nord-americans van tenir la genial idea d'una competició paral·lela, lamentable i humiliant. A última hora es tragueren de la màniga els *Anthropological Days*, unes festes antropològiques tan desafortunades en nom com en desenvolupament. S'organitzaren concursos reservats a negres, indis, filipins, turcs, siris i pigmeus, races excloses dels Jocs. Els americans pensaren que seria divertit, i a molts els va divertir. Van resultar una comèdia en que un participant japonès tenia 57 anys i els pigmeus es menjaven les cigarretes davant els riures del públic. Apart d'això, les autoritats locals organitzaren tot tipus de competicions, com curses de cotxes, torneigs de golf i partits de bàsquet (no era olímpic).

Al programa esportiu entraven atletisme, peses i halters, lluita llibre, tir amb arc, ciclisme, gimnàstica, natació,

rem, futbol i tennis. L'atletisme fou un èxit a Sant Louis, es van batre sis rècords del món, encara que la representació d'atletes va ser molt baixa. En total eren 496 participants, i només 64 eren europeus. Anglaterra va enviar només 1 esportista, ja que la marina estava mobilitzada per la guerra russo-japonesa, que amenaçava la circulació al canal de Suez.

Els americans es van imposar en 22 de les 24 proves atlètiques, es van millorar 10 marques olímpiques i s'obtingueren 6 rècords. La nota negra la protagonitzà l'americà Fred Lordz, que en la marató i aprofitant que era l'últim i ningú el veia, agafà un cotxe fins pràcticament l'arribada a l'estadi. Entrà fresc com una rosa i tothom l'ovacionà. Poc després entrà un altre corredor suat i brut de pols, dient que ell era el guanyador. Lordz va haver de marxar ara apedregat pel públic i desqualificat perpètuament, demanà perdó i el perdonaren i, curiosament, l'any següent es proclamà campió de la marató.

LONDRES 1908

L'organització anglesa va superar amb escreix les anteriors. Una participació creixent de 21 nacions aportaren 1999 esportistes, d'ells 36 dones. Les delegacions desfilaren per primer cop amb banderes. En principi Londres no era la principal candidata a l'organització dels Jocs. La cosa estava entre Roma i Berlín, però el desacord de Torí i Milà deixà el camí lliure als britànics. Com en els casos de Sant Louis i París, els Jocs s'havien atorgat a una ciutat amb Fira. El COI va fracassar en l'intent d'imposar el sistema mètric decimal en la mesura dels Jocs per la total oposició dels organitzadors anglesos.

Londres també va tenir un heroi de marató, en aquest cas italià. Dorando Petri, un escanyolit pastisser de Capri, per qui ningú donava res. A l'estadi van assistir més de 70000 persones, i l'ànim generalitzat era evitar una nova victòria nord-americana. Dorando no estava al grup dels preferits, aquests eren tres americans i un britànic en que tots havien posat les seves esperances. Aviat es desmarcaren els tres americans, però Dorando remuntà posicions poc a poc i entrà primer a l'estadi, que l'aclamà ja que no era nord-americà. Però esgotat pel sobreesforç va caure a pocs metres de la meta, intentà incorporar-se però caminà en sentit contrari uns instants per tornar a caure. L'americà, mentrestant, ja havia entrat a l'estadi. Els jutges ajudaren a Dorando a tocar la línia de meta primer i l'altre reclamà i es proclamà campió. Però l'italià fou finalment homenatjat extraoficialment per la pròpia reina, que li oferí una copa de plata expressament portada de palau. Un honor que no ha tingut repetició en altres vencedors.

ESTOCOLM 1912

Les Olimpíades d'Estocolm es van celebrar sota l'ombra de la Gran Guerra que es preparava a tot Europa i del racisme creixent a occident. Un sioux de 23 anys, Wa To Chuck, o Jim Thorpe, es va proclamar campió de pentatló i decatló. Els suecs, que no entenien de racismes, el van homenatjar amb diverses distincions. Però al seu país el van declarar professional per haver cobrat jugant a beisbol en un equip d'ínfima categoria, i li prengueren tots els honors. Els atletes als que s'atorgaren posteriorment es negaren a acceptar-les al·legant que pertanyien a Thorpe. Es va passar tota la vida lluitant per a que els hi tornessin, morí el 1953 i fins el 1982 el COI no li va reconèixer els mèrits i van oferir als seus fills les medalles d'or.

Però aquest no va ser l'únic incident racista per part dels nord-americans a Estocolm. Per a la final dels 100 metres s'havien classificat 5 velocistes, el més destacat i temut per tots era un jove afroamericà. El seu entrenador, en vistes de que tenia totes les de guanyar, el tancà al vestidor de tal manera que no li va ser possible participar en la cursa ni pujar al podi.

En els Jocs suecs hi van participar 2490 esportistes, i s'introduïren les proves de fons, en les que dominaren els corredors finlandesos. Pierre de Coubertin va haver de tornar a enfrontar-se amb el comitè organitzador dels Jocs. Els suecs es van negar a permetre la participació de dones en esports com tennis, natació i tir amb arc; acceptaren la participació d'atletes de dubtós caràcter amateur; i no van permetre les competicions de boxa, esport prohibit en aquell país. Però aquests no van ser problemes en comparació amb els que tingué el COI els

anys següents. A Europa es declarà la guerra, i els Jocs de Berlín 1916 no es van celebrar, no va haver-hi sisena edició.

ANVERS 1920

El pes de saber si el moviment olímpic sobreviuria a la Guerra del 14 va recaure sobre Anvers. El conflicte va deixar l'esport de banda, i hi havia molts dubtes sobre l'èxit dels Jocs. Només signar-se l'armistici se celebrà a Lausana un congrés del COI i van oferir l'organització a la petita i maltractada Bèlgica. Anvers acceptà amb entusiasme però sense un duro de capital. Com a Atenes, es va haver de sufragar tot amb donatius privats, i finalment els *Jocs de la pau* van obtenir el suport desitjat.

A Anvers van néixer dos símbols importants en la història del COI. Es creà la bandera olímpica amb les cinc anelles entrelaçades (blau per Europa; roig per Amèrica; negre per Àfrica; groc per Àsia i verd per Austràlia) i per primer cop s'efectuà el jurament olímpic. També s'efectuà un funeral per a tots els esportistes morts durant la guerra, i les potències perdedores (Alemanya, Àustria, Bulgària, Hongria i Turquia) no van ser convidades als Jocs. Rússia tampoc hi va participar, ja que es trobava a mitja guerra civil i no estava inscrita al COI (fins 1952).

Una figura de l'atletisme mundial va aparèixer per primer cop a Anvers, era el finlandès Paavo Nurmi. Aconseguí tres medalles a Anvers però no explotà fins a París 1924, i es retirà a Los Angeles 1932. També significà el final del domini nord-americà en proves atlètiques, els finlandesos prengueren el relleu. A part dels triomfs de Nurmi, guanyaren la marató, triple salt, javelina, disc, pes, cros per equips i pentatló. Estats Units estaven de capa caiguda, però van guanyar en rem.

Espanya va participar per primer cop amb un complet equip representatiu a Anvers 1920. S'endugueren dues medalles de plata, a polo i futbol. L'equip de polo estava format per aristòcrates com el propi compte d'Alba i el se germà, i van perdre la final contra Anglaterra. Però el futbol va causar més expectació. La *fúria espanyola* va aparèixer precisament a la ciutat belga. Els Zamora, Belauste, Acedo, Artola, Patricio, Pichichi, Arrate, Eguizábal, Vázquez, Sancho, Vallana, Pagaza, Samitier, Sesúmagu i Otero es van endur el segon lloc de rebot, perquè Txecoslovàquia es va retirar a la final contra Bèlgica al considerar parcial l'arbitratge.

PARÍS 1924

La capital francesa no va tenir poques competidores per a l'organització dels Jocs de 1924. Capitals americanes (Atlàntic City, Chicago, Los Angeles, Boston i La Havana) i europees, entre les quals aspirava Barcelona per primer cop, competiren per endur-se l'esdeveniment. Pierre de Coubertin, convertit en president del COI, lluità per que els Jocs tornessin a París 24 anys després. S'havia d'oblidar el patetisme de 1900 i, sobretot, tornar al públic francès l'honor que s'embrutà a la Guerra. Alemanya i els seus aliats no van participar, el càstig seguia en peu.

París havia construït el bell estadi de Colombes, l'únic inconvenient del qual era l'allunyament del centre de la ciutat. Tot i això, la tribuna era plena d'autoritats el 5 de juliol, dia de la inauguració. 3092 esportistes, representant a 44 països, efectuaren la desfilada. El lema del monge Henri Didon *Citius, altius, fortius* fou adoptat per primer cop als Jocs.

El finlandès Paavo Nurmi, que ja havia despuntat a Anvers, s'acomodà al tron de l'atletisme mundial definitivament. Guanyà 5 màximes medalles, eclipsant amb el seu estil els altres rivals de l'època. Cinc dies després de la inauguració aconseguí vèncer en 1500 metres i en 5000 amb només 1 hora de descans enmig. En ambdues proves va batre el rècord olímpic. Dos jornades més tard, repetí l'èxit en els 10000 metres del cros, i el dia següent, en la prova dels 3000 per equips, ajudat per Ritola, un altre magnífic atleta que quedà sempre sota l'ombra del seu compatriota. Nurmi posà fi a la seva collita de medalles en la cursa de 10 quilòmetres, que es disputà a pràcticament 40 graus centígrads. Finlàndia aconseguí 6 ors més en atletisme.

L'èxit de Nurmi es devia als durs entrenaments als que se sotmetia des de petit. Dominà com ningú els canvis de ritme i adequà la respiració a l'esforç de les cames. A cada volta, Nurmi contemplava l'inseparable cronòmetre del seu canell.

París va donar a conèixer un altre fenomen mundial, en aquest cas en natació. Johnny Weissmuller ja era un home musculat amb 17 anys. El jove nord-americà, que havia patit del cor de petit, es va imposar en els 100 metres lliure (baixa per primer cop del minut), en els 400 i també en els relleus de 4x200. Més tard va ser reclamat per la indústria cinematogràfica per ser el mític Tarzan. Durant el seu regnat esportiu, Johnny Weissmuller millorà 67 rècords mundials. Si en atletisme Estats Units es repartí les medalles amb els finlandesos, a la piscina ho acaparà pràcticament tot.

La participació espanyola no millorà l'èxit aconseguit pel futbol a Anvers. Dels 106 participants espanyols, el que obtingué millor posició fou Santiago Amat, amb una quarta plaça en la classe *finn* de vela. Anteriorment, s'havien celebrat del 25 de gener al 4 de febrer els primers Jocs d'Hivern de Chamonix, que van obtenir el reconeixement olímpic uns mesos després, malgrat l'oposició dels països escandinaus.

AMSTERDAM 1928

La tornada dels Alemanys i els seus aliats als Jocs provocà que la reina d'Holanda refusés presidir els Jocs. L'Església tampoc era partidària de la celebració, creien que fomentava el paganisme entre els participants. Certament Amsterdam no tingué un suport unànim. Incidents amb diverses delegacions se succeïren abans d'obrir-se el foc. Malgrat tot, la capital holandesa presencià la quasi plena normalització del moviment olímpic. Els genets espanyols aconseguiren el primer or.

França i Estats Units van tenir problemes la vigília de la inauguració per entrar a l'estadi. En ambdós casos se'ls hi negà l'entrada. Amb els francesos es plantejà un problema diplomàtic, després d'alguns cops i insults. Per altra banda, als americans no els aturaren. Plantaren l'autocar davant la porta i, en un impuls de geni, el delegat que manava el grup dictà que el vehicle entrés tombant la porta. Malgrat la fe que aquest delegat (el general Douglas McArthur) tenia en el seu equip, al final, aquests decepcionaren al aconseguir tant sols una medalla en les 11 proves d'atletisme.

La jornada d'obertura es celebrà amb cert esplendor el 28 de juliol. França, enfadada per l'incident, boicotejà la desfilada. Com sempre, els representants dels Estats Units desfilaren sense inclinar la bandera davant la tribuna reial, fet que disgustà al nombrós públic assistent. Per primer cop en un esdeveniment d'aquest tipus es deixaren anar centenars de coloms blancs. Era també la primera ocasió en que cremava la torxa olímpica, duta especialment des d'Atenes.

Els Jocs d'Amsterdam van veure la presentació de les dones en atletisme, encara que en els Jocs de París 1900 ja participaren en tennis. La novetat tingué detractors. La cursa de 800 metres fou denominada llavors la *cursa assassina*, perquè algunes de les participants van caure a terra esgotades i els abandonaments foren nombrosos. La prova la guanyà l'alemanya Linda Radne. Amsterdam marcà el declivi del campió Paavo Nurmi qui, amb 32 anys, guanyà els 10000 metres, quedant segon a 3000 obstacles i 5000 metres.

El declivi vingué també per a Johnny Weissmuller, a qui temptaven més els platós de cinema. Dels 5 triomfs a la piscina, Tarzan només aconseguí el de 800 metres. La sorpresa dels aficionats la provocà l'insòlit equip d'hockey sobre herba de l'Índia. Els components jugaven amb turbants i en alguns casos descalços. No encaixaren un sol gol en tot el torneig, va ser un autèntic passeig, i encadenaren els èxits fins Roma 60.

La tarda del 12 d'agost, últim dia de competició, Espanya guanyà la primera medalla d'or en uns Jocs. L'aconseguiren 3 capitans de cavalleria en el concurs de salts, sota la mirada de 4000 espectadors.

El baró de Coubertin estava retirat a Suïssa, havia cedit la presidència del COI al belga Henri Baillet-Latour

el 28 de maig de 1925, que allargà el seu mandat fins 1941. Des de la ciutat suïssa, el restaurador dels Jocs envià una felicitació als 3015 participants, que va ser aplaudida unànimement.

LOS ANGELES 1932

Els espectadors dels Memorial Coliseum de Los Angeles van haver d'escollir entre prestar atenció als atletes o quedar-se bocabadats amb els millors artistes de Hollywood, que es passejaven per les grades buscant més fama de la que ja tenien. Els organitzadors dels Jocs havien aconseguit, gràcies a una eficaç iniciativa que aglutinà empresaris i personalitats, superar el crac del 29. Fou una altra gran festa americana, en la que els californians aconseguiren el doble objectiu d'esborrar el mal record de Sant Louis i el recent mal sabor de boca dels segons Jocs d'Hivern, celebrats amb precarietat a Lake Placid. Els organitzadors manifestaren pocs dies després de la clausura que havien obtingut uns guanys d'un milió de dòlars. Era el primer cop que es construïa una Vil·la Olímpica.

Els Jocs de Los Angeles van estar perfectament organitzats, amb innovacions com la utilització de la fotografia a la línia de meta i l'ús de pistola, coincidint amb la posada en marxa de cronòmetres elèctrics. Malgrat que Hitler i mussolini consolidaven els respectius poders, no van haver-hi conflictes extraesportius destacables. El principal problema de les delegacions europees per acudir a la cita del Pacífic residia en la distància. Les nacions europees s'ho van pensar dos cops per traslladar als millors esportistes i no desequilibrar l'economia. A Los Angeles participaren 1408 atletes, d'ells 127 dones, de 37 països diferents. Estats Units presentà un minuciós estudi de transport en vaixell per a tots els participants, oferint descomptes i facilitats. Un inconvenient va ser la dispersió de les diferents proves, algunes molt allunyades de la Vil·la Olímpica.

Els atletes americans es prengueren la revenja del fracàs d'Amsterdam guanyant 11 de les 23 proves d'atletisme. Les innovacions tècniques no van poder evitar que es produïssin certs problemes en algunes curses. En la de 3000 obstacles, per exemple, el jutge que duia en cronòmetre emmalaltí el dia de la final, cedint el lloc a un inexpert que, sense adonar-se'n féu córrer una volta més als atletes, amb un total de 3460 metres.

Per primer cop els atletes pogueren escoltar els himnes nacionals i veure onejar les seves banderes al capdamunt dels pals. L'equip espanyol el formaven cinc tiradors i el representant de vela Santiago Amat, que aconseguí un bronze.

L'expedició de Brasil no va poder desembarcar als Estats Units al no tenir dòlars per pagar la tassa de desembarcament. Sí que van fer-ho els dirigents. El vaixell que els havia dut va tornar tots els esportistes al Brasil, menys l'equip de waterpolo. Malgrat tot, els seus membres van ser desqualificats al apallissar l'àrbitre de l'enfrontament contra Alemanya.

BERLÍN 1936

Hitler havia preparat per als Jocs de Berlín una autèntica festa nazi, amb molta solemnitat, propaganda i efectisme, dispost a veure els triomfs de la raça superior ària, especialment entrenada per a l'ocasió.

Però els nord-americans troncaren el somni del Führer, guanyant 13 de les 23 proves d'atletisme masculí, sent atletes afroamericans els vencedors en 6 d'elles. Jesso Owens va imposar-se en el salt d'alçada, en 100 i 200 metres i en els relleus de 4x100. Hitler li negà l'honor de rebre les medalles de la seva mà, despreciant les fites aconseguides pel jove nord-americà. Estats Units també guanyaren en quatre de les vuit proves masculines de natació.

Malgrat que els atletes alemanys només obtinguessin 5 medalles d'or en atletisme (3 masculines i 2 femenines), Hitler no es podia sentir decepcionat, ja que aconseguiren moltes més medalles que la resta dels

49 països participants. Viatjaren a Berlín un total de 4069 esportistes. Entre els 21 esports que constaven al calendari oficial, apareixia per primer cop el bàsquet, clarament dominat pels Estats Units.

La duresa va presidir els enfrontaments del torneig de futbol. Les cròniques de la època narren la violència dels jugadors italians davant els americans. A la final es van imposar els azzurri a Àustria per 2-1.

La flama olímpica fou transportada per primer cop des d'Olimpia, creuant països que més tard serien escenari de la Guerra. A Espanya ja havia esclatat la Guerra Civil i els esportistes no tingueren permís per a viatjar a Berlín.

LONDRES 1948

Londres, malgrat ser una ciutat amb profundes ferides de guerra, organitzà bé els Jocs. Veus contra el projecte s'escoltaren aviat. Una nació que havia de sortir del desastre bèl·lic no podia gastar diners en esdeveniments esportius superflus. Aquest era l'argument dels detractors,. Però ningú s'immutà. Els *Jocs de la austeritat* seguiren endavant i, amb pocs mitjans, assoliren l'èxit.

Francina Elsje Blankers-Koen, *Fanny*, era una atleta holandesa de 30 anys que decidí presentar-se als Jocs de Londres sense haver guanyat res abans. Poc es pensava que seria la figura d'aquelles Olimpíades, amb 4 medalles d'or. Després de vèncer en els 100 i 200 llisos, 80 obstacles i relleus ràpids (4x100) s'encaminà cap a un punt específic de la tribuna i oferí l'or als seus dos fills.

Prop de 90000 espectadors ompliren el reconstruït estadi de Wembley el dia de la inauguració, 29 de juliol de 1948. Mig milió de persones ho pogué contemplar per televisió. Representants de 55 països portaren les seves banderes sota temperatures superiors als 40 graus. Donald O. Finlay, comandant de la RAF, llegí el jurament olímpic en nom dels 4468 atletes. Se suprimí el polo del programa esportiu, i ni Japó ni Alemanya participaren als Jocs.

Un nord-americà de 17 anys, Bob Mathias, guanyà el decatló i s'equiparà en popularitat a Fanny. Més tard protagonitzà un ascens en la vida política que el dugué al Congrés del seu país i s'arribà a filmar una pel·lícula sobre la seva vida. La història d'un dels més grans fondistes mundials també s'inicià a Wembley. El txec Emil Zatopek guanyà el seu primer títol olímpic en els 10000 metres, triomf que més tard li va valer un lloc destacat a l'exèrcit txec. En 5000 quedà segon. Però Emil només despuntava a Londres, l'apoteosi li arribaria més tard.

Suècia, que s'havia declarat neutral durant la guerra, hagués pogut arrasar a Londres, però la seva federació declarà com a professionals molts esportistes. Malgrat això, s'imposaren en 1500, obstacles, triple salt, 10 i 50 quilòmetres marxa, lluita grecorromana i futbol. Espanya presentà un equip de 66 atletes i s'endugué una plata en hípica.

Els Jocs de Londres es clausuraren amb una perfecta organització. L'olimpisme es consolidava després d'una altra conflagració mundial. Només hi va haver una absència. El baró de Coubertin, Pierre de Fredi, havia mort el 1937 a Ginebra amb 74 anys. Mancà l'home però l'esperit no morí.

HÈLSINKI 1952

Hèlsinki 52 propicià la tornada als Jocs d'Alemanya, Japó i Rússia, aquest cop sota la bandera del martell i la falç. També va ser el retorn als estadis de Paavo Nurmi, aquest cop aclamat per ser el portador de la torxa Olímpica.

Un total de 69 països, que aportaren prop de 6000 esportistes, es trobaren a Hèlsinki. Zatopek començà el seu festival a la cursa de 10000, la mateixa que havia aconseguit a Londres, rebaixant en més de 42 segons la

plusmarca mundial. També s'imposà en 5000 metres, amb un esprint vertiginós els últims 100 metres. Però encara li faltava enfrontar-se a la marató, prova en la qual participaria per primer cop.

Realitzà uns primers quilòmetres dosificant l'esforç. De sobte, desconeixent quin era el ritme que realment havia d'imprimir a la cursa, s'atansà a un corredor anglès i li preguntà en ple esforç: Disculpi, mai he corregut la marató. Vaig prou ràpid? És que m'agradaria guanyar la prova. La resposta mai es va conèixer, però la silueta d'Emil s'anà allunyant de la seva vista diabòlicament fins a connectar amb l'estadi. Per tercer cop la locomotora humana havia aconseguit hissar la bandera txeca. Al acabar, manifestà: Ha estat una cursa molt avorrida.

Els atletes nord-americans seguiren dominant, amb 14 de les 24 competicions atlètiques a les seves arques. Però la URSS també destacà, emportant-se 23 ors, 24 plates i 19 bronzes. La imatge còmica la protagonitzà un atleta americà, agent del FBI, al ser perseguit per un soviètic als 3000 obstacles.

L'equip hongarès de futbol aportà una constel·lació d'estrelles amb homes com Puskas, Czibor, Kocsis... Espanya aconseguí una plata en tir, i envià 29 esportistes a Hèlsinki, cap d'ells atleta.

MELBOURNE 1956

Els australians buscaren durant la celebració de l'esdeveniment olímpic una raó per oblidar els litigis que assolaven el món. Era la Guerra Freda. Els tancs de la URSS havien entrat no feia gaire a Budapest i una nova crisi amenaçava. La irrupció dels soviètics motivà que Holanda i Suïssa boicoteguessin els Jocs de Melbourne. Espanya els secundà, encara que envià un equip hípic a Estocolm. Aquest insòlit trasllat, que trencava l'esperit de reunir les proves a una sola ciutat, es degué a que la legislació australiana prohibia l'entrada al país de cavalls sense prèvia quarantena. Etiòpia, Líban i Iraq renunciaren a participar per la intervenció anglofrancesa al canal de Suez.

Desfilaren 67 nacions i quasi 4000 atletes, el qual significà un nou rècord de participació. Taiwan acudia per primer cop.

Novament l'atletisme aglutinà l'atenció dels espectadors, malgrat Austràlia s'havia preparat per donar el cop en natació. Un velocista nord-americà, Robert Morrow, i el soviètic Vladimir Kuts es repartiren els honors. Els primer guanyà 100, 200 i relleus 4x100. Kuts, un mariner ucranià, s'encarregà de mostrar el creixement de l'atletisme soviètic, concretament en les proves de fons dels 5000 i 10000 metres.

El soviètic tenia un sistema tàctic especial en carrera. Conscient de la seva superioritat, relentitzava la gambada per veure aproximar els immediats rivals. Quan creien haver-lo atrapat, accelerava el ritme i només podien veure com s'allunyava vertiginosament. Emil Zatopek, amb 35 anys, conegué l'ocàs esportiu a Melbourne en la marató, en la qual es classificà en sisè lloc.

Un nou estil, el papallona, féu la seva aparició en aquests Jocs. Austràlia dominà a la piscina, el qual significà la compensació que esperava el públic, bolcat des de l'inici de les proves amb els seus nedadors. De les set proves masculines només en deixaren escapar els 100 papallona i esquena, mentre que en les femenines aconseguiren tres dels sis ors possibles.

El torneig de waterpolo féu recordar a tothom el conflicte de la Guerra Freda. En la final s'enfrontaren la URSS i Hongria, ambdós amb profunda tradició en aquest esport. El partit acabà a cops de puny, i Hongria s'imposà per 4-0.

ROMA 1960

Els Jocs Olímpics de 1960 serviren a Roma per a reconstruir el que estava oblidat i per a rentar la cara de la

ciutat. La fastuositat que rodejà el marc de les competicions tingué el suport esportiu. Els Jocs de Roma passaren a la història com els de l'estètica i el gegantisme.

El pare de Abebe Bikila havia mort el 1935 lluitant contra Mussolini. L'atleta etiòp guanyà la marató, creuà l'arc de Constantí de nit, sota una llum suau, per donar a Àfrica la seva primera medalla d'or. I ho va fer després de recórrer 42 quilòmetres descalç. I com acostuma a passar en la història dels Jocs, entrà a la llegenda. Fou un innovador en els sistemes de preparació, s'havia estat entrenant a consciència a 2000 metres d'alçada per a poder imposar-se al pla.

Una altra atleta que passà a la història fou Wilma Rudolph, la desena de quinze germans d'una família de Tennessee. Durant quatre anys va haver d'estar al llit per culpa d'una poliomelitis, i el metge li recomanà que corregués una mica cada dia per enfortir les cames. A Melbourne ja havia participat en l'equip de relleus vencedor en 4x100, i a Roma s'endugué l'or en 100, 200 i 4x100.

Les atletes de la URSS dominaren les proves d'atletisme i gimnàstica amb manifesta superioritat. En canvi, foren els americans els que s'imposaren en la majoria de proves masculines. No així en natació, a les piscines van baixar la guàrdia i només aconseguiren nou dels vint-i-quatre ors possibles. Austràlia i Nova Zelanda, en canvi, pujaven com l'escuma. En natació femenina destacà una alemanya de 16 anys, Christine von Saltza, que aconseguí dos ors i una plata.

A Roma es donà el primer cas de *doping* en uns Jocs. El ciclista danès Knud Enemark Jensen es desplomà a la carretera, durant la prova de 100 quilòmetres, i ja no es tornà a alçar. No va poder resistir els estimulants. El control mèdic va estar ben organitzat a la capital italiana, i per primer cop es van fer meticulosos i rigorosos controls de sexes. Per això, algunes atletes de països de l'Est ja no van participar. Però no es va poder evitar veure com algunes pujaven al podi mentre el públic es preguntava si eren realment dones.

Una de les atraccions de Roma va ser un noi afroamericà de 18 anys que arrasà al màxim pes de boxa. Cassius Marcellus Clay no tingué rival, ni el tingué en anys. Més tard es convertí al islamisme, adoptant el nom de Muhamed Alí. Llençà la medalla al riu Ohio com a protesta pel racisme dels EEUU.

Espanya aconseguí una plata en hockey herba, utilitzada per Franco per a la seva propaganda.

El fet extraesportiu més destacable de Roma fou la conjunta participació de les dues Alemanyes en els Jocs. L'emblema de l'equip olímpic era la tricolor d'ambdues repúbliques amb les anelles olímpiques en blanc a damunt. L'himne que s'escoltà fou la *Oda a l'alegria* de Beethoven.

TOKIO 1964

Els organitzadors dels Jocs de Tokio no es van limitar a arreglar la ciutat, sinó que la van canviar de cap a peus, modernitzant-la, fins al punt que aquells Jocs passaren a la història com *els de l'electrònica*. Des de tots els punts del planeta es va poder observar a l'emperador Hiri Hito presidint el rigorós cerimonial. La inauguració més efectista i colorista fins aleshores va ser alabada pel president del COI, Avery Brundage, impressionat per la perfecció fins als mínims detalls. Cinc avions sobrevolaren l'estadi per dibuixar amb colors els anells olímpics mentre les 94 delegacions efectuaven una singular desfilada amb 5541 atletes, en que cada país intentava aportar quelcom de sí mateix.

Les competicions de natació adquiriren una nova dimensió als jocs japonesos, igualant i fins i tot superant l'interès de les proves atlètiques. La gran figura a l'aigua va ser Don Schollander, qui amb 18 anys es convertí en el nedador més explosiu. El festival nord-americà va ser complet, obtenint 13 dels 18 títols en joc. Dels 39 nedadors que interviniren en les diferents proves, només 4 no es van classificar. Schollander s'endugué quatre ors, per 100 i 400 metres, i relleus 4x100 i 4x200.

Bob Hayes s'encarregà d'esborrar la petita decepció dels velocistes nord-americans a Roma. Deixà a tothom estupefacte en l'últim relleu de 4x100. Quatre corredors davant seu ja havien iniciat els últims 100 metres, però Hayes va fer l'impossible. Va remuntar posicions, i amb una força de progressió impressionant es plantà a la meta amb 3 metres d'avantatge en relació al segon. Oficiosament, l'afroamericà efectuà aquells 100 metres en 86.

El neozelandès Peter Snell es confirmà com a *rei del migfons* sense cap dificultat, imposant-se a 800 i 1500 metres. Va ser una excepció en les proves atlètiques, on els nord-americans aconseguiren vèncer també en les proves de fons. Als 10000 metres s'imposà un indi sioux, Billy Mills, per qui ningú donava res, era el primer cop que els Estats Units guanyaven en aquesta distància. Bob Schull dominà també en els 5000.

Abebe Bikila es convertí en el primer home en repetir triomf en marató. Aquest cop, però, amb sabatilles i mitjons blancs.

El drama per als japonesos es va produir en el combat de judo entre l'holandès Anton Geesink i l'ídol local Akio Kaminaga, en la final de pesos pesats. Sense res a dir en atletisme o natació, els japonesos tenien totes les esperances posades en el judo, que entrava per primer cop al programa olímpic. Havien vençut en totes les categories inferiors, però necessitaven la victòria en la categoria reina per demostrar la seva absoluta supremacia. El desenllaç els deixà gelats, van veure com el seu heroi, guanyador de competicions nacionals i internacionals, queia en mans de la massa holandesa. El fet de que no fos la bandera japonesa la que onegés més amunt en una competició tradicionalment oriental quasi provocà que els nipons guardessin un dia de *dol* nacional.

MÈXIC 1968

Sense cap mena de dubte l'estrella de Mèxic 68 va ser Robert Beamon, un afroamericà que encara ara no sap com va saltar per a superar en 55 centímetres el rècord del món. Va córrer a una velocitat de 36'25 km/h, s'elevà 2 metres de la fossa, va fer una tisora en ple vol i, després, donà un cop de ronyons. Semblava que mai baixaria en el salt més llarg de la història. Semblava que cauria de cap a la sorra, quan encara estava volant i va caure amb els dos peus, més enllà del límit de l'aparell de mesura. A aquest rècord, però, no li faltaren detractors, que deien que el vent li era favorable, o que la pista de tartà (era el primer cop que s'utilitzava), li havia donat més impuls.

La política havia entrat de ple en els Jocs Olímpics, i mai més desapareixeria. Pocs dies abans de la inauguració, 28 estudiants van ser assassinats per les forces repressives al protestar perquè el govern gastava en els Jocs mentre la gent es moria de gana. Però el descontent no es va mostrar exclusivament en els mexicans. La política racista de Sudafrica obligà al COI a suspendre el comitè nacional sud-africà i a no convidar els atletes als Jocs. No obstant, a Grenoble, on es feren les competicions d'hivern, l'organisme anul·là la decisió. Molts països expressaren el seu descontent i la intenció de no anar a Mèxic. Finalment la decisió del COI fou revocada. Malgrat tot, el *black power* estava en alça i es feu notar als Jocs. Alguns atletes pujaren al podi amb guants o boines negres, alçant el puny i baixant el cap mentre sonava l'himne nacional.

Però Mèxic fou quelcom més, un esdeveniment esportiu d'alçada, en el que també s'utilitzaren per primer cop cronòmetres electrònics i els grafismes en el món olímpic, amb el disseny d'un logotip i un cartell que presidiren els Jocs.

Si en principi els 2420 metres d'alçada van ser considerats perjudicials per als atletes, més tard es demostrà el contrari. Se superaren 257 rècords olímpics i 17 mundials, només en atletisme es van batre nou rècords mundials. EEUU guanyà 26 medalles en atletisme, 18 de les quals per negres.

Mèxic van ser també els Jocs dels salts. En alçada, fins aleshores no es coneixia altre estil per a saltar que el típic rodet. Però Dick Fosbury, un jove americà, demostrà que la tècnica del seu salt també era vàlida i li donà

la victòria. Saltava d'esquena i el cap passava per sobre el llistó abans que l'espatlla i la cama. Cautivà a tots els espectadors, va batre un rècord mundial amb 2'24 metres i creà escola. Després d'ell, tots els atletes començaren a saltar d'aquesta manera, i molts no es trencaren l'esquena gràcies al matalàs d'escuma de làtex.

Marc Spitz va fer la seva primera aparició, amb dos ors en relleus, i Vera Caslavskaja, una gimnasta txeca, va fer menjar l'orgull a les soviètiques guanyant-se l'estima del públic i jurat mexicà. Ballant al so de música mexicana superà a les russes que, enfadades, no la volgueren saludar ni felicitar dalt del podi.

MUNIC 1972

El matí dels 5 de setembre de 1972, feia ja 10 dies que havia començat la competició, un comando palestí es va introduir a les residències dels atletes israelians. Els terroristes es van atrinxerar a la delegació d'Israel, amb els atletes com a ostatges, ja n'havien mort dos, i exigint llibertats per a 250 palestins empresonats i per a ells mateixos al sortir, amenaçant de matar més israelians si no es complien les seves condicions. Tel Aviv va fer saber que no alliberaria a ningú, i el COI va suspendre les proves durant 24 hores. Finalment semblava que la policia de la RFA cediria, i quan duïen tota l'expedició cap a l'aeroport per a que poguessin anar cap a Líbia, franc tiradors van atacar als terroristes en la foscor. Els palestins van metrallar als ostatges, de manera que, al finalitzar el tiroteig, havien mort nou ostatges, cinc terroristes i un policia alemany. L'endemà hi havia qui deia que s'havien de suspendre els Jocs, però van prosseguir amb les banderes a mitja asta.

Perillà la participació de l'Àfrica Negra als Jocs. Diversos països amenaçaren de fer el buit si no s'excloïa a Rhodesia, país racista i declarat com a il·legal per la ONU. Finalment el COI els hi retirà la invitació per a participar als Jocs. El jurament olímpic va ser efectuat per primer cop per una dona, la nedadora alemanya Heidi Shüller.

El californià Mark Spitz arribà a Munic disposat a erigir-se com a nou mite. Abans de la competició anuncià que s'enduria set ors, en totes les proves en les quals participava. El primer dia obtingué els triomfs en 200 papallona i en relleus 4x100, registrant dos rècords del món. Tampoc tingué rival als 200 lliures, encara que nedà lesionat a l'esquena, i tornà a batre el rècord. A aquests triomfs se sumaren els relleus 4x200 lliures, 4x100 estils i 100 lliures. L'heroïna de les proves femenines va ser l'australiana Shane Gould amb cinc medalles, encara que dues no eren d'or.

La final del torneig de bàsquet provocà un escàndol de grans dimensions. LA URSS i els EEUU es van veure les cares en un partit molt igualat. Faltaven pocs segons per al final i en marcador assenyalava 49-48 per als soviètics, als que se'ls hi senyalà una falta en contra. El tirador americà no fallà els dos lliures, invertint el resultat. Sense temps per a desenvolupar una jugada, l'equip soviètic llençà la pilota des del fons de la cistella i el partit s'acabà. L'alegria brotà a la banqueta americana, però un secretari de la FIBA, de nacionalitat nord-americana, féu saber a la taula d'anotadors que faltaven 3 segons. Semblava que el tècnic soviètic havia demanat temps mort abans de que es posés en joc la pilota. Les discussions s'encadenaren i finalment el partit es prosseguí a falta de 3 segons pel final. El jugador rus posà en joc la pilota, llençant-la per sobre la pista fins a un company que, de sota l'anella, encistellà dos nous punts per al seu equip. Els americans ni tant sols s'havien col·locat. Sonà la sirena del final amb un triomf de la URSS (51-50) i les escenes es repetiren, encara que amb els papers canviats. El comitè d'apel·lació declarà el dia següent que la victòria russa era legal, i els americans no es dignaren ni a pujar al podi.

MONTREAL 1976

Els habitants de Montreal encara deuen estar pagant ara els 1400 milions de dòlars que van costar els Jocs del 76, amb un pressupost inicial de 300. Fins a l'últim moment no es va saber si es podrien dur a terme o no. Un dia després de la concessió dels Jocs, tant el govern de Canadà com el del Quebec anunciaren que no pensaven donar ni un dòlar per als Jocs.

El primer problema tornà a ser Sudàfrica. 27 països africans es retiraren de les competicions, malgrat haver desfilat, en protesta per la participació de Nova Zelanda. A aquesta nació se l'acusava d'haver mantingut contacte amb Sudàfrica. Però la política no acabà aquí. Un mes abans de l'inici de les proves, el primer ministre canadenc anuncià que no entraria al país cap membre de la República de Xina amb capital a Taiwan, deia que només reconeixeria als xinesos de Pequín. EEUU amenaçà de retirar-se si Taiwan no participava. Finalment no es va admetre, encara que es van fer gestions, però Formosa renuncià a viatjar a Montreal si no podia fer-ho sota la seva bandera, en comptes de les anelles olímpiques.

La organització dels Jocs no fou deficient. Hi hagué atletes que entraren a la glòria olímpica, però Montreal no va ser encantadora. Tingué una *novia*, Nadia Comanecchi; un *cavall*, Alberto Juantorena; un *mite*, Lasse Viren, però hi va faltar calor.

Mai s'havia vist que en uns Jocs funcionés el mercat negre de les entrades per a assistir a les proves gimnàstiques. La romanesa Nadia Comanecchi no només encantà al poble, sinó que a més, bloquejà el marcador, que no estava programat per a tants *deus*. Set van ser els que va aconseguir.

El cubà Alberto Juantorena, a qui anomenaren cavall, arribà a Mèxic per a córrerels 400. Si em deixen participar als 800, m'enduré dos ors, advertí el formidable atleta. Va córrer la prova i la va guanyar, així com els 400. Feia els primers metres dosificant les seves forces i després feia uns últims metres explosius, superant a tothom.

El tercer ídol de Montreal va ser el finlandès Lasse Viren, que volia emular a Nurmi i Zatopek. Com a Munic, s'imposà als 5000 i als 10000 metres, era el primer atleta en guanyar aquestes proves en dos campionats. També s'havia preparat a consciència per a la marató, entrenant-se a Colòmbia, a 1600 metres d'alçada, i extraient-se sang dels seus millors moments per a tornar-se-la a injectar per a les Olimpíades. Actualment això es considera *doping*. Malgrat tot, no va poder vèncer en la marató.

Un incident el provocà el soviètic Boris Onischenko a la prova d'esgrima del pentatló modern. Va ser atrapat amb una espasa trucada. L'honor de la URSS va caure en picat, tocant el descrèdit.

A la piscina sorprengué John Naber, amb quatre ors i una plata; i en la categoria femenina sorprengueren les *valquiries* alemanyes, amb una Kornelia Ender estel·lar. Però el rècord que s'aconseguí a Montreal fou el de Jim Montgomery, que en una sensacional cursa baixà dels 50 segons en els 100 lliures.

Espanya va aconseguir dues plates al llac Ontario, una en vela i l'altra amb l'equip de K-4 de piragüisme.

MOSCOU 1980

Els Jocs de Moscou van estar marcats per les absències. Els EEUU van boicotejar-los, i amb ells molts altres països occidentals. De 142 nacions reconegudes pel COI només 81 van participar. D'aquests, 66 desfilaren amb la seva bandera, 10 no van desfilat (Bèlgica, Gran Bretanya, Irlanda, Luxemburg, Holanda, Portugal, San Marino, França, Suïssa i Itàlia), 4 ho van fer amb la bandera del COI i Espanya amb la ensenya del seu Comitè Olímpic, ja que no tenia el suport del Govern de Suárez. Malgrat el buit de tants països, la cerimònia d'inauguració va ser una de les més espectaculars que es recorden, amb molts colors i fastuositat.

A Moscou es van comptabilitzar 33 nous rècords del món, 15 dels quals soviètics. La URSS s'endugué 195 medalles, la més important de les quals va ser l'aconseguida per Vladimir Salnikov en la prova de natació de 1500, baixant per primer cop dels 15 minuts.

Però a Moscou no van ser tot flors i violes. La descarada actuació dels jutges a favor de la URSS va ser en certes ocasions vergonyosa. Diversos esportistes van ser perjudicats en benefici dels soviètics, el més clar exemple va ser Nadia Comaneci. La que va ser reina a Montreal, havia aconseguit un 10 en barra d'equilibri,

quan els jutges van decidir donar l'or a la soviètica Davidova, molt inferior a la romanesa.

A la història de l'esport espanyol passarà la gran actuació dels atletes desplaçats a Moscou, que van guanyar sis medalles. El català Jordi Llopart va ser el primer medallista espanyol en atletisme, al quedar segon en 50 quilòmetres. David López Zubero, nascut als EEUU, també va fer una gesta. Aconseguí la primera medalla espanyola en natació, amb el bronze de 100 papallona. Curiosament, dels 163 atletes espanyols que van anar a Moscou (el país Europeu amb màxima representació), 6 havien nascut als Estats Units.

L'equip de piragüisme de K-2, Herminio Menendez i Del Riego, es van endur la plata en 500 metres. Després el primer repetiria amb un bronze als 1000 metres, juntament amb Ramos Misioné. El gran triomf espanyol a Moscou el portà la vela. Alejandro Abascal i Miquel Noguer aconseguiren l'or en *Flying Dutchman*. I Espanya encara va aconseguir una altra medalla, una plata en hockey sobre herba, jugant la final amb la Índia. També es va aconseguir un gens desdenyable cinquè lloc en bàsquet.

El català Joan Antoni Samaranch ja estava preparat per a prendre el relleu en la presidència del COI, en perspectiva tenia Los Angeles. Calia saber si els soviètics els hi farien el buit.

LOS ANGELES 1984

Tal i com s'esperava, la URSS i els països del bloc soviètic van boicotejar els Jocs de Los Angeles 84. Però no van poder evitar la gran festa americana, en que els organitzadors van utilitzar música i balls per representar la curta història dels Estats Units, per deliri del públic. Tot va ser molt *made in America*.

Sobre Carl Lewis va recaure la responsabilitat d'emular les quatre medalles d'or de Jesse Owens a Berlín 36. I no va fallar, imposant-se en 100, 200 longitud i relleus, encara que va ser criticat per no esforçar-se prou. Semblava que al córrer mai anés al màxim, i molts van queixar-se de que no batés els tots els rècords, ja que semblava sobradament factible.

Los Angeles va tenir com a atracció especial la reaparició de la Xina, superades les tensions anteriors. Els seus esportistes es van endur un total de 32 medalles; 15 d'or, 8 de plata i 9 de bronze. Els nord-americans, però, van endur-se'n 174, de les quals 83 d'or. I les van celebrar totes com si d'un nou rècord es tractés, amb banderetes i globus de coloret.

Espanya va aconseguir una gens despreciable segona posició en bàsquet. Com era natural van jugar i perdre la final contra els EEUU. En aquell equip dirigit per Díaz Miguel, jugaven els Solozábal, Iturriaga, Jiménez, Martín, Epi, Corbalán, Margall, Romay i Llorente. L'únic or que va aconseguir Espanya va ser per a Luis Doreste i Roberto Molina, en la regata de classe 470. Lasúrtegui i Climent van obtenir una plata amb rem; Míguez i Suárez un bronze en C-2 en la distància de 500 metres; i José Manuel Abascal un altre bronze en atletisme, en la prova de 1500 lliures.

SEÜL 1988

Els Jocs Olímpics van passar sense pena ni glòria per Seül. Han passat a la història com els Jocs que tancaven una època de boicots i conflictes esportius, encara que no hi van participar diversos països, entre ells Cuba, per motius polítics. Malgrat la intenció de Corea del Nord de crear una organització conjunta impossible, els Jocs es van desenvolupar amb certa normalitat. No van ser uns Jocs fastuosos ni memorables, però no van deixar de ser uns Jocs olímpics, que van servir per impulsar una mica la sortida de la guerra de Corea del Sud.

La desqualificació del canadenc Ben Johnson per donar positiu al control antidòping va ser l'únic component desestabilitzant. Johnson havia guanyat la cursa de 100 metres lliures, batent-se amb Carl Lewis. Però la detecció de drogues a la sang li va valer l'expulsió de l'equip del Canadà. Encara que només es van detectar 10 casos de dopatge entre els 9539 esportistes participants, el fet que tres d'ells fossin grans figures va

desencadenar l'escàndol. Els altres dos atletes afectats van ser els alçadors de pes búlgars Mitko Grablev i Angel Guenchev.

La Unió Soviética va ser la gran triomfadora a Seül, al aconseguir 132 medalles, seguida per la RDA amb 102 i EEUU amb 94. Era el primer cop que els alemanys superaven als americans.

Els soviètics van dominar les proves per equips, com el futbol, bàsquet, voleibol femení i handbol masculí. En l'aspecte individual van destacar el nedador nord-americà Matt Biondi, que va aconseguir set medalles, cinc de les quals d'or, i la alemanya-oriental Kristin Otto, que guanyà a la piscina les sis proves a les que es va presentar.

Florence Griffith s'imposà com a reina de la velocitat al batre dues vegades el mateix dia el rècord del món de 200 metres. La seva superioritat era sorprenent, però sempre donà negatiu en els controls antidòping. Griffith aconseguí tres medalles d'or per a l'atletisme nord-americà, i Carl Lewis, dues més.

Entre els espanyols va destacar el canari José Luis Doreste, qui guanyà l'or en la classe Finn de vela.

BARCELONA 1992

El president del COI, Joan Antoni Samaranch féu pressió per tal de que els XXV Jocs es desenvolupessin a Barcelona. La ciutat no li va fallar com li passà a Coubertin a París. Tothom es va bolcar en arreglar i preparar la ciutat, creant noves infraestructures i europeïtzant-la. Milers de voluntaris van col·laborar en el perfecte desenvolupament de les jornades esportives, i sobretot en les cerimònies d'inauguració i clausura, amb una espectacularitat, colors i músiques mai vistes fins aleshores.

Era el primer cop des de 1972 en que les Olimpíades estaven exemptes de boicots. Després de 1988 els canvis polítics al món es van succeir. L'apartheid s'havia suprimit a Sudàfrica, que va ser readmesa en una Jocs. El Mur de Berlín havia caigut i l'Alemanya de l'Est i la de l'Oest es va reunificar, així com el Iemen del Sud i del Nord. La URSS s'havia dividit en 15 països independents. Estonia, Letònia i Lituània reapareixien després d'anys d'absència. Les repúbliques ex-soviètiques competiren com a *Equip Unificat*, encara que els esportistes individuals van ser honorats amb la bandera dels seus respectius països. L'única nació absent va ser Iugoslàvia, castigada per l'agressió militar contra Croàcia i Bòsnia Herzegovina. Encara que els esportistes individuals van ser permesos sota la bandera de *Participants Olímpics Independents*. Era el primer cop que Croàcia, Eslovènia i Bosnia participaven per separat.

A Barcelona el bàsquet es va obrir als jugadors professionals, i els EEUU van enviar un *Dream Team* ple d'estrelles, inclosos Michael Jordan, Magic Johnson i Larry Bird. Van ser l'atracció dels Jocs.

Un prodigi de la gimnàstica, el rus Vitali Scherbo, es va endur sis medalles d'or de vuit possibles, deixant escapar només els exercicis de terra i les barres horitzontals. El seu compatriota Aleksandr Popov, que de petit tenia por de l'aigua, es va erigir com a millor nedador guanyant 2 ors i 2 plates.

L'atleta etiop Derartu Tulu s'imposà en 1000 metres, sent la primera corredora africana negra en guanyar. En segon lloc quedà Meyer, una sud-africana blanca. Compartiren la volta de la victòria com a símbol de l'esperança per al futur del moviment olímpic.

A Barcelona els espanyols van batre rècords de medalles, mai fins aleshores n'havien guanyat tantes. Van obtenir 9 ors: futbol masculí; la cursa de 1500 m, Fermin Cacho; 20 km marxa, Daniel Plaza; 1000m ciclisme, José Manuel Moreno; Classe 470 de vela masculí i femení; monotip masculí, José van Der Ploeg; *Flying Dutchman* mixt; tir amb arc per equips masculí i hockey herba femení. De plates en van aconseguir 4: monotip femení, Natàlia Via; decatló, Antonio Peñalver; boxa en pes ploma, Faustino Reyes López i tennis individual masculí, Jordi Arrese. Només es va guanyar un bronze, en tennis femení, Arantxa Sánchez Vicario.

ATLANTA 1996

Els Jocs d'Atlanta es recordaran per dos fets: una bomba terrorista que va matar una persona i en ferir 110, i pels esdeveniments esportius. 79 nacions van obtenir medalla, i 53 or, un nou rècord. La organització nord-americana semblava que no tingués intenció de crear uns Jocs per a la memòria. Van tenir la pompa mínima per als americans, però les infraestructures que van crear van ser artificials, un cop acabats els Jocs les van desmuntar com aquell qui diu. No van fer massa publicitat de la ciutat, i van quedar molt per sota del record de Barcelona, no ho van poder superar.

A Atlanta Aleksandr Popov tornà a guanyar 2 ors i 2 plates, consolidant-se com a un dels millors nedadors dels Jocs. El seu compatriota Aleksandr Karelin va ser el primer en guanyar en quatre Olimpíades seguides l'or en lluita grecorromana. Des de 1988 havia guanyat sis campionats mundials i nou europeus.

Carl Lewis guanyava a Atlanta la seva novena medalla olímpica, aquest cop en salt de llargada, encara que mai va superar la marca de Bob Beamon. Per altra banda, Michael Johnson s'imposava en 100 i 200 metres, baixant fins a 19'32 segons el rècord mundial.

El remer britànic Steve Redgrave va ser el primer home en guanyar el quart or consecutiu en unes olimpíades. Mentre que el mariner austríac Hubert Raudaschl va ser el primer en participar en nou campionats olímpics, ja havia participat a Roma 1960.

A Roma va aparèixer un esport exclusivament femení, el softball, en el qual s'imposaren les nord-americanes.

Espanya va tornar a ser la que havia estat abans de Barcelona, un país sense pena ni glòria. Va aconseguir un bronze en handbol masculí, en un campionat en el que els espanyols van ser molt perjudicats per part dels arbitres i pel propi entrenador, ja que fins i tot els jugadors li van fer boicot per a poder guanyar el partit pel tercer i quart lloc. També es va aconseguir medalla en hockey herba, l'equip masculí va quedar segon, per darrere dels campions holandesos. Sergi Bruguera va perdre l'últim partit de tennis contra Andre Agassi, i Arantxa Sánchez Vicario també va tornar a quedar segona.

SIDNEY 2000

Els Jocs de Sidney van tornar a l'Olimpisme l'estil que li havia imprès Barcelona, els colors i la música en la cerimònia inaugural, la idea d'una Austràlia amb dues cares en va ser el tema central. L'atleta Cathy Freeman va dur la torxa olímpica fins a dins el pebeter. Tot un espectacle.

Els segons Jocs australians també van ser els que van veure com les dues Corees desfilaven sota la mateixa bandera, i com els quatre atletes del Timor Oriental participaven com a Atletes Olímpics Individuals (IOA). Un total de 10652 atletes de 199 països diferents van participar en l'esdeveniment, tot un record.

L'Agència Mundial Antidòping, un cos independent, feia la primera aparició a Sidney, amb molts controls de sang als atletes, sobretot als medallistes. I també per primer cop es va detectar EPO en els esportistes, provocant vergonyoses desqualificacions.

L'heroi nacional va ser el jove Ian Thorpe, que amb només 18 anys va guanyar 400, 4x100 i 4x200 lliures i quedà segon en 200 lliures. S'erigia com a la nova promesa de la natació, comparat amb nedadors de la talla de Mark Spitz. Tot un fenomen a Austràlia. L'altre ídol nacional, en aquest cas una dona indígena, Cathy Freeman, tampoc va fallar al públic guanyant la cursa de 400 metres.

L'estrella de l'atletisme nord-americà, Marion Jones, va guanyar tres medalles d'or, 100 i 200 metres lliures i els relleus de 4x400. Ella havia declarat que en guanyaria cinc.

L'etiop Haile Gebreselassie va guanyar per segon cop consecutiu la cursa de 10000 metres. El petit home, només fa 1'64m, semblava que no podria arribar a la meta davant del seu company kenyà.

Steven Redgrave, que ja havia aconseguit l'or a Atlanta, Barcelona, Seül i Los Angeles, es va tornar a imposar en la competició de rem. Va ser el primer home en guanyar la mateixa prova en cinc Olimpíades seguides.

BIBLIOGRAFIA

Olimpiadas: Historia de los Juegos Olímpicos

Jordi Garrido i Tony Rodón

Gloria Olímpica. Historia de los Juegos de Atenas a Los Angeles

El Periódico de Catalunya

Olympic Museum – Musée Olympique

www.museum.olympic.org

International Olympic Committee

www.olympic.org

Enciclopedia Microsoft Encarta 98

Microsoft

ÍNDIX

LES OLIMPIADES ANTIGUES

LES OLIMPIADES MODERNES

ORÍGENS

GEOGRAFIA OLÍMPICA

ATENES 1896

PARIS 1900

SANT LOUIS 1904

LONDRES 1908

ESTOCOLM 1912

ANVERS 1920

PARIS 1924

AMSTERDAM 1928

LOS ANGELES 1932

BERLÍN 1963

LONDRES 1948

HÈLSINKI 1952

MELBOURNE 1956

ROMA 1960

TOKIO 1964

MÈXIC 1968

MUNIC 1972

MONTREAL 1976

MOSCOU 1980

LOS ANGELES 1984

SEÜL 1988

BARCELONA 1992

ATLANTA 1996

SIDNEY 2000

IMATGES

BIBLIOGRAFIA